

FOTO ERIK VAN TIL

BLOEMRIJK WEILAND OF WILDAKKER?

VARIATIE IS DE SLEUTEL VOOR MEER biodiversiteit

Wie wildakkers wil aanleggen voor kleinwild of bloemrijke akkerranden voor meer biodiversiteit moet zijn handen uit de mouwen steken. Maar waar moet je op letten? Wanneer moet je verschralen en in welke gevallen is voedselrijkere grond gewenst? En kies je voor eenjarige of meerjarige planten? Experts geven tips.

TEKST OSWIN SCHNEEWEISZ

Een wildweide-wildakker of akkerrand stelt andere eisen aan de bodem dan een wildbloemenmengsel, zegt Gerwen Pelgrum van PVM. 'Een wildbloemenmengsel is gebaat bij schrale grond, bemesting is ook niet wenselijk. Wildweide-wildakkermengsels en akkerrandmengsels kunnen prima gezaaid worden op voedselrijkere gronden. Een wildweide bestaat uit meerjarige soorten, een wildakker-akkerrandmengsel meestal uit éénjarige soorten. Ook hebben we speciale mengsels voor bijen en vlinders. Voor hazen, fazanten en patrijzen zijn mengsels met soorten zoals Perzische klaver, anijszaad en verschillende kruiden geschikt, het is van belang dat de soorten in het mengsel insecten aantrekken, deze zijn van levensbelang voor de kuikens van onder

FOTO CRUYDT-HOECK

Op niet al te zware of natte grond willen veel akkerbloemen, zoals korenbloem en klaproos goed groeien. Zaaïen van eenjarige akkerbloemen in maart-half april voorkomt dat de bloemen overwoekert worden door melde en perzikkruid

andere patrijs en fazant. Voor reeën adviseer ik mengsels met boekweit en verschillende klaver- en kruidensoorten, voor roodwild en wilde zwijnen zijn er verschillende mengsels met breedbladige grassen en klavers beschikbaar.'

VOORBEREIDING

'De aanleg van een wildweide of akkerrand begint met een goede voorbereiding', stelt Pelgrum. 'Aan de groundbewerking voor het inzaaien moet veel aandacht worden besteed. Als er een oude zode aanwezig is moet deze eerst 'kapot' worden gemaakt, dit kan door onderploegen. Door het ploegen wordt de oude zode diep in de bouwvoor ondergebracht. Door de grond te bewerken met frees of eg ontstaat een fijn en kruimelig zaaibed. Wanneer er veel onkruidzaad in de grond zit is het aan te bevelen om eerst een vals zaaibed te maken. Dit kun je het beste doen door eerst het zaaibed geheel zaaiklaar te maken en enkele

weken te laten liggen, alvorens je in gaat zaaïen. Je laat eerst de onkruidzaden kiemen en schoffelt ze daarna af, de kiemplanten hark je er dan vervolgens af.' In principe kan in de maanden maart t/m mei of augustus/september gezaaid worden. Wanneer er later in de herfst wordt gezaaid kan dit tot gevolg hebben dat het jonge gewas een strenge winter niet overleeft. De zaaïdiepte is 1-2 cm.

WILDE BLOEMEN

'Voor een bloemrijke akkerrand of bloemenweide is de eerste stap het inzaaien van zonnige randen langs akkers en minder rendabele en minder voedselrijke overhoekjes die bij uitstek geschikt zijn om in te zaaïen met wilde bloemen', zegt Jasper Helmantel van de Cruydt-Hoeck. 'Deze wilde bloemen zijn goed voor insecten, bijen, vlinders en vogels. Met de juiste soorten kunnen de stroken ook dienen als voedselbron voor grotere dieren.'

VERSCHRALEN

Voor het inzaaien en het daarbij behorende beheer kunnen verschillende strategieën worden gevolgd. Helmantel: 'Met éénjarige akkerbloemen bootsen we een ouderwetse akker na en hebben we meteen in het eerste jaar volle bloei. Om deze bloemen jaarlijks weer in bloei te krijgen moeten we de afgestorven begroeiing in de winter afmaaien en de grond jaarlijks in september of maart (oppervlakkig) bewerken om de dynamiek van een akker in stand te houden. Met meerjarige vaste soorten bootsen we een bloemrijk hooiland na, waarbij we de grond juist met rust laten en we door middel van maaien en afvoeren van vegetatie de bodem proberen te verschralen. Op een voedselrijke bodem groeien grassen namelijk veel sterker dan de bloemplanten, waardoor de bloemen verdrongen worden. Maaien en afvoeren doen we op echt schrale gronden één keer per jaar in augustus-september. Op rijkere gronden

FOTO ERIK VAN TIL

FOTO ERIK VAN TIL

Het succes van zowel bloemenweides op schrale grond als wildweides op voedselrijkere grond valt of staat met het goed voorbereiden van de grond. Als dit is gedaan, kun je beginnen met het inzaaien om vervolgens het zaad lichtjes in te harken

FOTO ERIK VAN TIL

maaien we in mei-juni en nogmaals in september-oktober. Op zeer rijke grond kunnen we nog een extra keer in maart maaien en afvoeren. Maai steeds maximaal 70 tot 85%, zodat delen blijven staan voor voedsel en beschutting voor insecten.'

ZAAIBED

Net als bij een wildweide is het bij de aanleg van een bloemenweide noodzakelijk een mooi zaaibed te maken en de grond vrij te maken van vegetatie. Helmantel: 'De bestaande graszode doorfreen kan juist averechts werken, we moeten de bestaande zode echt kwijt zien te raken door deze goed onder te werken of af te schrapen. Zaaïen van eenjarige akkerbloemen kan het beste in maart-half april. Zaaïen van meerjarige soorten kan beter in augustus-september. Zaaï wilde bloemenzaden met 1-1,5 gr/m². De keuze voor de vegetatie en daarmee het zadenmengsel is afhankelijk van wat mogelijk en geschikt is

voor de plek, van het beheer dat we bereid zijn te doen en het doel dat we voor ogen hebben. Als we het slim aanpakken kunnen we meerdere doelen bedienen, want in de natuur hangt alles met alles samen. Zaaï geen of zeer weinig grassen mee, want deze zijn al voldoende aanwezig en domineren snel de kruiden.'

Insecten staan aan de basis van de ecologische balans in de voedselketen

INHEEMS

Helmantel: 'Vaak worden voor bloemrijke stroken vrolijke mengsels ingezaaid met soorten als Cosmea, Phacelia en zonnebloem. Dit is mooi om te zien en draagt bij aan maatschappelijk draagvlak en er vliegen ook

wel een paar algemene soorten bijen overheen. Maar voor de biodiversiteit zijn inheemse plantensoorten effectiever. Veel insecten en daarmee ook insectenetende vogels, hebben zich immers gedurende duizenden jaren optimaal aangepast aan deze inheemse planten.' De manier van beheer is vervolgens ook belangrijk. Veel soorten hebben overjarige plantenstengels nodig om de winter door te komen. Dus als we de vegetatie jaarlijks compleet afmaaien en onderploegen of als we deze steeds op een andere plek neerleggen, dan helpen we de overwinterende insecten om zeep. Laat daarom steeds minimaal 15% staan voor de winter. Steeds duidelijker wordt het dat insecten aan de basis staan van de hele ecologische balans in de voedselketen. Zonder insecten geen natuur en zonder natuur geen wild en ook geen ruimte voor de mens. Juist door de focus te verleggen naar het beheer van de insectenpopulaties kunnen we ook voor de toekomst een gezonde wildstand realiseren.'

FOTO CRUYDT-HOECK

Zelf aan de slag?

Voor zaadmengsels en meer info kunt u terecht bij:
www.cruydthoek.nl
www.hofmanap.nl
www.pvmbv.com

Een akkerrand op schrale grond, met veel tweejarige kruiden. Maaïen en afvoeren in maart. Eens per drie jaar de grond in maart weer lostrekken met een eg of cultivator

Voor de biodiversiteit zijn inheemse plantensoorten effectiever

Als we de biodiversiteit en daarmee ook het wild willen helpen, is een integrale benadering het beste. Helmantel: 'Variatie is de sleutel. Dus niet alleen eenjarige akkerranden, maar ook meerjarige hooilanden, bosjes voor dieren om in te schuilen, gemengde heggen, poelen, rommelhoekjes en solitaire bomen.'

LICHT

Jolande Hofman-Rechterschot van Hofman Agrarische Producten benadrukt dat fauna-akkers in het algemeen veel licht nodig hebben, dus het liefst niet onder of in de schaduw van bomen aanleggen. Naast dat veel mengsels voedsel, dekking en rust bieden voor alle fauna, is het ook een lust voor het oog door aanwezigheid van mooi bloeiende soorten als phacelia, zonnebloem, korenbloem. Diverse granen, klavers, lupinen, erwten, wikken, duivenbonen, serradella, bladrammenas, gele mosterd dragen tevens bij aan de structuur en vruchtbaarheid van de bodem. Soorten als mergkool, bladkool, anijs, serradella, phacelia zorgen gedurende de herfst en winter, als de akkers kaal zijn voor dekking voor het wild, maar vooral voor voedsel en vocht.'

INZAAIEN

Het succes van zowel bloemenweides op schrale grond als wildweides of akkerranden op voedselrijkere grond staat of valt, zoals gezegd, met goed voorbereiden van de grond. Als dit is gedaan kun je beginnen met het inzaaien: handmatig of machinaal (maximaal 1-2 cm diep) en licht inharken of aanrollen. Let bij handmatig inzaaien wel op dat niet alle zaden naar een zijde van het perceel worden geharkt. Na het inzaaien de zaden lichtjes onderwerken en eventueel aanrollen. Zaai vooral bloemenmengsels niet te diep, anders komt het niet goed op. Een heel dun laagje zand erover is voldoende. Zaai geen bloemenmengsels door bestaand grasland, dit kan alleen mits het een heel traag groeiend perceel grasland betreft. Wil je wel een ondergroei van gras dan is het beter om een traag groeiend gras in verhouding te mengen met een bloemenmengsel.

VOCHTIGE PERIODE

Het inzaaien van een perceel kun je het beste doen in de periode vanaf eind maart/liefst april tot eind mei. Wacht met inzaaien tot de kans op nachtvorst voorbij is, de grond enigszins is opgewarmd en indien mogelijk in een vochtige periode. Jolande Hofman: 'Maar let op, te laat inzaaien heeft nadelen: er is dan de kans dat het jonge gewas een strenge winter niet overleeft. In geval van een droge periode indien mogelijk besproeien. Voor inzaaien in het najaar, bijvoorbeeld na de oogst van

granen of maïs, zijn mengsels beschikbaar. Voor het beste resultaat ieder jaar opnieuw inzaaien. De eenjarige soorten zullen na één jaar verdwijnen en dan krijg je een erg eenzijdig mengsel. Een mengsel waarin grassen en/of klavers en kruiden zitten is tot op bepaalde hoogte zeker meerjarig, maar na twee jaar wordt het eenzijdig en is het advies opnieuw in te zaaien. Let op: neem je een mengsel als jagersbiotoop of zomermengsel, dan bevat dit bijna allemaal éénjarige soorten. Er zijn echter ook meerjarige mengsels in de handel. Let hierop bij de aanschaf.'

SMAKELIJKHEID

Een wildweide moet regelmatig worden onderhouden door deze tijdig te maaïen, want een grasmat die begint te verhouten is voor kieskeurig wild zoals ree en hert van weinig waarde. Pelgrum: 'Het heeft weinig zin om de wildweide op te jagen met behulp van een zware stikstofbemesting. Een aangepaste bemesting houdt niet alleen de gras- en klaversamenstelling in evenwicht, maar verhoogt ook de smakelijkheid.' •

De Jagersvereniging is partner in het Deltaplan Biodiversiteitsherstel en ondersteunt maatregelen die de biodiversiteit ondersteunen en bevorderen.